

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет

**СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ ПРОЦЕСИ
В УКРАЇНІ ТА СВІТІ:
ІСТОРІЯ, ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ**

Матеріали
ІХ Всеукраїнської науково-практичної конференції

(Суми, 29 квітня 2022 року)

Суми
2022

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Власенко В. М., канд. іст. наук (Сумський державний університет);
Гончаренко А. В., канд. іст. наук (Сумський державний університет);
Дегтярьов С. І., д-р іст. наук (Сумський державний університет);
Зякун А. І., канд. іст. наук (Сумський державний університет);
Льницький В. І., д-р іст. наук (Дрогобицький державний педагогічний університет ім. І. Франка);
Каганов Ю. О., д-р іст. наук (Запорізький національний університет);
Камьонка М., д-р габ. (Uniwersytet Pedagogiczny im. KEN w Krakowie, Польща);
Король В. М., канд. іст. наук (Сумський державний університет);
Котляр Ю. В., д-р іст. наук (Чорноморський національний університет ім. П. Могили, м. Миколаїв);
Куліш А. М., д-р юрид. наук (Сумський державний університет);
Лебідь А. Є., д-р філос. наук (Сумський державний університет);
Лобко Н. В., канд. іст. наук (Сумський державний університет);
Нестеренко В. А., канд. іст. наук (Сумський державний університет);
Черкасов А. А., д-р іст. наук (Cherkas Global University, США).

Видання рекомендоване до друку рішенням вченої ради
Навчально-наукового інституту права СумДУ
(протокол № 9 від 16.06.2022 р.)

Суспільно-політичні процеси в Україні та світі: історія, проблеми, перспективи : матер. ІХ Всеукр. наук.-практ. конф. (Суми, 29 квітня 2022 р.) / ред. колегія : В. М. Власенко, А. В. Гончаренко, С. І. Дегтярьов та ін. – Суми : Сумський державний університет, 2022. – 433 с.

До збірника увійшли наукові статті та повідомлення викладачів, студентів, учених та аспірантів ЗВО і наукових установ, виголошені в рамках ІХ Всеукраїнської науково-практичної конференції «Суспільно-політичні процеси в Україні та світі: історія, проблеми, перспективи» (Посвідчення УкрІНТЕІ № 1022 від 20 грудня 2021 р.), присвяченої актуальним питанням суспільно-гуманітарних наук.

© Сумський державний університет, 2022

ШВАГЕР Ольга Андріївна
кандидат юридичних наук,
Сумський державний університет

Деякі аспекти міграційної політики Європейського Союзу щодо осіб, які потребують тимчасового захисту

Війна Росії проти України підняла питання щодо того, як країни Європейського Союзу мають реагувати на міграцію людей, які тікають від війни. Відкриті кордони різних країн на вияв солідарності із народом України зумовили необхідність забезпечення колективного тимчасового захисту.

4 березня 2022 року Рада Європейського Союзу одноголосно ухвалила рішення про введення в дію Директиви про тимчасовий захист від 2001 року (далі - ТРД)[1]. Щоб краще пояснити та роз'яснити положення Директиви та рішення Ради Європейського Союзу щодо імплементації її положень в контексті надання тимчасового захисту людям, які втікають від війни в Україні, 21 березня 2022 року Європейська Комісія видала Оперативні настанови щодо імплементації Рішення Ради 2022/382 про встановлення масового припливу переміщених осіб з України у розумінні статті 5 Директиви 2001/55/ЄС, що має наслідком введення тимчасового захисту (2022/C 126 I/01).

Тимчасовий захист в розумінні ТРД означає процедуру виняткового характеру для забезпечення, у разі масового напливу або неминучого масового припливу

переміщених осіб з третіх країн, які не можуть повернутися до країни свого походження, негайного та тимчасового захисту таким особам, і зокрема, якщо також існує ризик того, що система притулку не зможе обробити цей наплив без негативних наслідків для її ефективного функціонування, в інтересах зацікавлених осіб та інших осіб, які просять захисту [2].

Відповідно до статті 5 TPD встановлюється порядок прийняття рішення Радою Європейського Союзу щодо встановлення тимчасового захисту переміщених осіб. Наявність масового припливу переміщених осіб встановлюється рішенням Ради, прийнятим кваліфікованою більшістю за пропозицією Комісії, яка також розглядає будь-який запит держави-члена щодо подання нею пропозиції до Ради. Пропозиція Комісії повинна включати щонайменше: (а) опис конкретних груп осіб, до яких поширюватиметься тимчасовий захист; (б) дату, коли тимчасовий захист набуде чинності; (с) оцінка масштабів переміщень переміщених осіб. Рішення Ради має наслідком запровадження тимчасового захисту для переміщених осіб, яких воно стосується, у всіх державах-членах відповідно до положень цієї Директиви. Рішення повинно містити щонайменше: (а) опис конкретних груп осіб, на яких поширюється тимчасовий захист; (б) дату, коли тимчасовий захист набуде чинності; (с) інформацію, отриману від держав-членів, про їхню здатність приймати; (d) інформація від Комісії, УВКБ ООН та інших відповідних міжнародних організацій [2].

Так, у Рішенні Ради Європейського Союзу від 4 березня 2022 року щодо встановлення наявності масового

припливу переміщених осіб з України у розумінні статті 5 Директиви 2001/55/ЄС та запровадження тимчасового захисту, встановлено наявність масового припливу до Європейського Союзу переміщених осіб, які були змушені покинути Україну внаслідок збройного конфлікту, визначені категорії осіб, що можуть потребувати тимчасового захисту та окреслено порядок співпраці між країнами – членами у питаннях тимчасового захисту та моніторингу ситуації [3].

Відповідно до пункту 16 Преамбули зазначеного Рішення вбачається, що тимчасовий захист є найбільш підходящим інструментом у нинішній ситуації. Враховуючи надзвичайну та виняткову ситуацію, включаючи військове вторгнення Російської Федерації в Україну та масштаби масового напливу переміщених осіб, тимчасовий захист має дозволити їм користуватися гармонізованими правами в усьому Європейському Союзі, які забезпечують належний рівень захисту. Очікується, що введення тимчасового захисту також принесе користь державам-членам, оскільки права, які супроводжують тимчасовий захист, обмежують необхідність для переміщених осіб негайно звертатися за міжнародним захистом і, таким чином, ризик перевантаження їхніх систем притулку, оскільки вони зводять до мінімуму формальності через невідкладність ситуації. Крім того, громадяни України, як безвізові мандрівники, мають право вільно пересуватися в межах Союзу після в'їзду на територію протягом 90 днів. На цій основі вони можуть обрати державу-члена, у якій вони хочуть користуватися правами, пов'язаними з тимчасовим захистом, і

приєднатися до своєї сім'ї та друзів у мережах діаспори, які зараз існують по всьому Європейському Союзу. На практиці це сприятиме збалансованості зусиль між державами-членами, тим самим зменшуючи тиск на національні системи прийому. Після того, як держава-член видала дозвіл на проживання відповідно до Директиви 2001/55/ЄС, особа, яка користується тимчасовим захистом, маючи право подорожувати в межах Європейського Союзу протягом 90 днів протягом 180-денного періоду, повинна мати можливість скористатися правами, отримані від тимчасового захисту лише в державі-члені, яка видала посвідку на проживання. Це не повинно порушувати можливості держави-члена прийняти рішення про надання дозволу на проживання особам, які користуються тимчасовим захистом відповідно до цього Рішення [3].

Зазначене вище, на нашу думку, демонструє винятковість ситуації, у якій було прийнято Рішення Ради Європейського Союзу від 4 березня 2022 року щодо встановлення наявності масового припливу переміщених осіб з України у розумінні статті 5 Директиви 2001/55/ЄС та запровадження тимчасового захисту, та його відповідність основним принципам функціонування Європейського Союзу (принципу свободи, демократії, поваги прав людини та основних свобод, а також верховенства права).

Гнучкість міграційної політики Європейського Союзу проявляється у цьому контексті як збалансованість інтересів країн – членів щодо прийому переміщених осіб, надання їм тимчасового захисту та оцінки соціально-економічних можливостей кожної з них.

Потрібно відмітити, що завдяки наявності відповідного організаційно-правового механізму реалізації міграційної політики Європейського Союзу, його інституції та країни – члени за рахунок наявного інструментарію тимчасового захисту передбаченого у TPD мають змогу швидко відреагувати на безпекові виклики, та продемонструвати солідарність з народом України у цей складний час.

---

1. Temporary protection [Заголовок з екрану] URL: https://ec.europa.eu/home-affairs/policies/migration-and-asylum/common-european-asylum-system/temporary-protection_en

2. Council Directive 2001/55/EC of 20 July 2001 on minimum standards for giving temporary protection in the event of a mass influx of displaced persons and on measures promoting a balance of efforts between Member States in receiving such persons and bearing the consequences thereof URL: <http://data.europa.eu/eli/dir/2001/55/oj>

3. Council Implementing Decision (EU) 2022/382 of 4 March 2022 establishing the existence of a mass influx of displaced persons from Ukraine within the meaning of Article 5 of Directive 2001/55/EC, and having the effect of introducing temporary protection URL: http://data.europa.eu/eli/dec_impl/2022/382/oj